BiLI

БЪЛГАРСКИ ИНСТИТУТ ЗА ПРАВНИ ИНИЦИАТИВИ

ДОКЛАД ЗА ДЕЙНОСТТА – 2017 г.

I. ЗА ОРГАНИЗАЦИЯТА

Фондация „Български институт за правни инициативи" (БИПИ) е регистрирана от Софийски градски съд на 06.03.2006 год. по фирмено дело №2037/2006 год. като фондация — юридическо лице с нестопанска цел за осъществяване на дейност в обществена полза.

Фондацията е вписана в Централния регистър на юридическите лица с нестопанска цел за осъществяване на общественополезна дейност под №20060619004.

Фондацията е регистрирана в Национална агенция за приходите под №2220151657 от Териториална дирекция — София, Офис Център.

Фондацията е регистрирана от Агенция по вписванията, регистър БУЛСТАТ под № 175054881.

През отчетния период във Фондацията е предприета промяна на управленско ниво, като с решение на Настоятелството на фондацията са освободени по тяхно желание членовете г-н Владислав Славов и проф. Пенчо Пенев, а на тяхно място са избрани за членове г-н Мартин Граматиков и г-н Цветомир Тодоров.

Институтът има уеб сайт – www.bili-bg.org. Освен него, БИПИ поддържа и онлайн платформата за прозрачни съдебни назначения – www.judicialprofiles.bg, също и сайта www.appointmentsboard.bg, свързан с наблюдение на назначенията, извършвани от Народното събрание. БИПИ има профил и във фейсбук, както и страница, предоставяща информация за института на съдебния заседател.

В Учредителния акт на Фондацията не са правени промени и съгласно чл. 6, ал. 1, нейните цели са:

- Укрепване на диалога между гражданското общество, бизнес сектора, изпълнителната, съдебната и законодателната власт за утвърждаване и развитие на демократичните ценности и решаване на въпроси от важно обществено значение;
- Предоставяне на опит и познания за утвърждаване на върховенството на закона и подобряване на правната рамка, институциите и организациите с оглед стимулиране развитието на гражданското общество, подкрепа на демократичните процеси и подобряване на бизнес средата;
- Синхронизиране на българското законодателство с европейските и международни правни стандарти;

- Поддържане и повишаване квалификацията на адвокати, съдии, прокурори, медиатори и други специалисти, работещи в областта на укрепването на върховенството на закона;
- Подкрепа на правната реформа, включително и чрез разпространение на нова култура за разрешаване на спорове посредством популяризиране на медиацията и други алтернативни способи за разрешаване на спорове.

В изпълнение на целите си, през 2017 година БИПИ осъществи дейности по:

- Изработване и изпълнение на проекти; организиране на дискусии и за развитие на диалога между гражданското общество, бизнес сектора и съдебната власт, и развитие на демократичните ценности;
- Разработване, организиране и предоставяне на обучение; конференции, кръгли маси, семинари и др. за предоставяне на опит и познания в различни сфери на обществения и правен живот у нас;
- Провеждане и участие в международни, национални и регионални срещи.

През 2017 година Фондацията не е извършвала стопанска дейност и няма приходи от стопанска дейност. Всички приходи на Фондацията са от спечелени пред различни донори проекти.

И през изминалата година екипът на БИПИ в рамките на цялостната си дейност е изразявал позиции и становища и подготвял статии по актуални теми, свързани със съдебната реформа. Всички те са достъпни на интернет страницата на фондацията: www.bili-bg.org.

За целия отчетен период фондацията е била пълноправен член на Съвета по прилагане на Актуализираната стратегия за продължаване на реформата в съдебната система и като такава е била активно представлявана в заседанията му и е предоставила позиция по Отчет на Министерство на правосъдието за изпълнението на Актуализираната стратегия за продължаване на реформата в съдебната система и Пътната карта към нея.

През 2017 г. БИПИ е била член и на Гражданския съвет към Националния съвет по антикорупционни политики към Министерския съвет.

През м. април 2017 г. БИПИ прие посещение на Асоциацията на студентите по политически науки от гр. Неймеген, Холандия. Срещата, осъществена по инициатива на холандската страна, бе част от учебната обиколка на холандските студенти в 4 страни от Югоизточна Европа, сред които и България. В рамките на работното посещение експерти от екипа на БИПИ изнесоха пред студентите лекция посветена на проблемите в изборния процес в България и свързаните с тях дефицити в дейността на законодателната и съдебната власт.

II. ЗА ДЕЙНОСТИТЕ:

1. „Мрежа на американските съдии за България – стъпка напред“

През 2017 г. продължи изпълнението на проекта „Мрежа на американските съдии за България – стъпка напред“. В неговите рамки на посещение в България бяха съдиите Ричърд Гейбриъл от Върховния съд на щата Колорадо и Елизабет Стонг от Съда по несъстоятелността на Източен окръг Ню Йорк. И двамата се срещнаха със свои български колеги, като споделиха своя професионален опит и виждания и обсъдиха въпроси, свързани с дисциплинарната отговорност, самоуправлението, индивидуални планове за развитие на съдиите, медиацията и др.

Съдия Ричърд Гейбриъл бе на посещение в България през м. април 2017 г. Той е върховен съдия от 2015 г., а преди това е бил съдия в Апелативния съд на щата Колорадо. Завършил е право в Юридическия факултет на Университета на Пенсилвания. Изключително активен е и членува в множество професионални организации на юристи. По време на гостуването си в България той се срещна със съдии, прокурори, адвокати в градовете София, Варна и Бургас, както и с членове на Висшия съдебен съвет. Централна тема на неговите срещи бяха съдийското самоуправление, индивидуалните планове за развитие на съдиите и стандартите за професионализъм на съдиите.

Съдия Елизабет Стонг посети страната през м. октомври 2017 г. Елизабет Стонг разглежда дела, свързани с търговската несъстоятелност и несъстоятелността на физическите лица, от 2003 г. досега. Завършила е право в Харвард и преподава в Юридическия факултет на Бруклин и в Юридическия факултет на Университета Сейнт Джон. Тя е ентусиазиран застъпник на процедурата по медиация и я прилага широко в рамките на производството по несъстоятелност с оглед по-бързо оздравяване на предприятието и удовлетворяване на кредиторите. В България тя се срещна със съдии, адвокати, медиатори, членове на Висшия съдебен съвет и националния омбудсман. Централна тема на нейните срещи бяха медиацията и фалитът на физически лица. За първи път бе организирана съвместна среща с представители на бизнеса, на която бе обсъдено успешното приложение на медиацията в бизнеса. По време на посещението си в България съдия Стонг направи и обучение на адвокати-медиатори, което беше организирано съвместно с Центъра за разрешаване на спорове.

Всички срещи бяха организирани с любезното партньорство и съдействие на Апелативен съд Варна, Окръжен съд Варна, Районен съд Варна, Апелативен съд Бургас, Окръжен съд Бургас, Районен съд Бургас, Софийски районен съд, Висшия съдебен съвет, други неправителствени организации, Американска търговска камара в България, Британско-българска бизнес асоциация, Конфиндустрия България.

Нови посещения и интересни дискусии между американски съдии и българските им колеги предстоят и през 2018 г.

В рамките на същия проект и през 2017 г. продължи наблюдението на процедурите по избор на административни ръководители и отправянето на въпроси към кандидатите за тези постове. Така бяха обхванати общо 18 процедури и зададени въпроси на 26 кандидати за административни ръководители, както и на 59 кандидати за членове на Висшия съдебен съвет (както от професионалната квота, така и от квотата на Народното събрание). Следва да се отбележи, че през 2017 г. за първи път изборът на членове на ВСС от професионалната квота се проведе по новите правила - един магистрат, един глас. За първи път беше предвидено и гласуване по електронен път. За целта ВСС разработи специален софтуеър. Той не беше подложен на външна, независима проверка /одит/ относно потенциални рискове от манипулиране на електронния вот и други външни въздействия. В тази връзка БИПИ нееднократно отправи открити становища към предишния състав на ВСС, но призивите останаха без отговор.

2. Политически платформи

Изминалата 2017 г. беше белязана от политическа нестабилност, която доведе до предсрочни парламентарни избори. Във връзка с тяхното провеждане на 26 март 2017 г. БИПИ сравни и анализира платформите на политическите партии в частите им, отнасящи си до независимостта на съдебната власт, реформата на правосъдието, спазването на човешките права и др. Тази дейност е константна за организацията и сме натрупали значителен емпиричен материал през времето от визиите на политически субекти за реформа на съдебната власт, което е източник на качествена информация за изследване. Сравнителен анализ на платформите на участващите в изборите партии през 2017 г. е публикуван от БИПИ и може да се открие на следния адрес: http://www.bili-bg.org/cdir/bili-bg.org/files/BILI_predizborno.pdf

Сравнителният поглед показва, че с малки изключения в платформите на политическите партии липсват конкретни заявки за реформа в съдебната система в дълбочина и по същество. Това от своя страна е показател и за липсата на политическа воля за прокарването на подобна реформа.

3. Инициатива за прозрачни парламентарни назначения

През 2017 г. екипът на Български институт за правни инициативи продължи своята дейност по парламентарен мониторинг на извършваните процедури по номинации, избор и назначаване на едноличните и колективни органи на регулаторните, надзорни и контролни органи в Република България, в изпълнителната и съдебната власт. Дейността се фокусира върху изготвянето на публични представяния на кандидатите за висши държавни длъжности, избирани от Народното събрание. Алгоритмът за изготвянето на публичните представяния на кандидатите е заложен в специализирана методология, разработена от екипа на БИПИ като част от успешно приключен предходен проект, в периода 2014 г. – 2016 г., по линия на Програмата за подкрепа на НПО по Механизма на ЕИП. През 2017 г., с цел да създаде устойчивост на постигнатите проектни резултати, а и за да продължи системния парламентарен мониторинг, БИПИ отново наблюдаваше процедурите по избор. За целта, поддържахме активна специализирана онлайн платформа за наблюдение – www.appointmentsboard.bg, както и страница в социалната мрежа Фейсбук – За прозрачни назначения.

Първото заседание на 44 Народно събрание се проведе на 19 април 2017 г. Съставът му бе определен след предсрочни парламентарни избори, проведени на 26 март същата година. Непосредствено след сформирането на Временна комисия за изработване на проект на Правилник за организацията и дейността на Народното събрание в 44 НС, БИПИ бе поканена да даде предложения. Стъпвайки върху нашата експертиза, както и антикорупционният инструмент за подаване на имотни и имуществени декларации като част от процедурата по избор, ние предложихме те да станат задължителни. В писмото ни до Комисията се казва, че: *„Включването на такава декларация в императивния пакет изискуеми документи към кандидатите отправя и силна позитивна заявка към българското общество за прозрачност и отчетност в работата на парламента. Вярваме, че така ще започне утвърждаването на една демократична традиция при кадруването в публичните институции, а именно – те да са основани на принципите на обективност, равнопоставеност, предвидимост и отчетност на назначаващия орган.“* Подробните ни предложения до НС целяха да се предаде още по-висока степен на прозрачност на процедурата, особено в етапа на номинации, който продължава да бъде най-сенчестата фаза на процедурата. Предложенията ни до НС съответстват на заложените искания в позиция на коалиция от 17 неправителствени организации. Въпреки настоятелните и постоянни искания на неправителствени сектор за повече прозрачност в процедурите, като изходна база за повишаване на доверието в институциите, 44 Народно събрание продължи практиката на предшественика си, видно от

чл. 93, глава „Сесии и заседания“ от ПОДНС. Макар формално да съществува правото НПО и медии да задават въпроси към кандидатите, дори и при поставени такива те не биват предявявани по време на изслушванията в комисията по избор. Все още има проблеми с мотивирането при издигането на кандидатите - масово се използват стандартни, бланкетни аргументи, от които не става ясно как определена парламентарна група или народен представител са стигнали до решението да номинират конкретната личност. Правилникът не изисква подаването на имотна и имуществена декларация в хода на процедурата. Продължава да има разминаване в сроковете при приемането на решение на НС за номиниране и избор. За различни процедури се дават от няколко дни до седмица или пък близо два месеца срок за номиниране. Липсва и изискване за предоставянето на писмена концепция на кандидатите, което възпрепятства експертната и гражданска общност да се информират за управленската визия на кандидатите. Продължава да бъде често срещана практиката за дадена позиция да има един единствен кандидат, а фаворитите за властовите нива да са ясни за обществеността предварително – това лишава процедурите от конкурентост, а кандидатите от равнопоставеност.

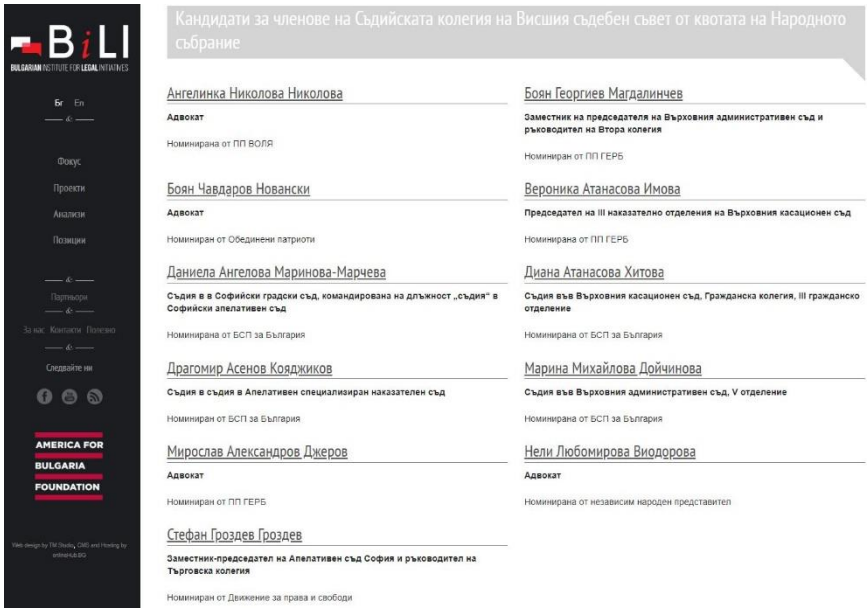

От началото на съществуването си (месец април 2017 г.) до месец декември 2017 г. 44 Народно събрание е приключило общо 10 процедури за избор. То попълни изцяло или частично ръководния/ите състав/и на: Националната здравноосигурителна каса, Комисията за защита от дискриминация, Националния здравноосигурителен институт, Комисията за финансов надзор, Българска телеграфна агенция, Комисия за разкриване на документите и за обявяване на принадлежност на български граждани към Държавна сигурност и разузнавателните служби на Българската народна армия, Комисията за противодействие на корупцията и отнемането на незаконно придобито имущество, Висш съдебен съвет (парламентарна квота). Екипът на БИПИ е изготвил и комуникирал общо 37 публични представяния на кандидатите. Характерното за тези процедури е, че те отново бяха предхождани от скандали. За пример може да послужи провалилата се процедура за избор на председател на Комисията по досиетата, която разгневи общественото мнение. Провалена беше и първата процедура за избор на заместници на Карина Караиванова в Комисията за финансов надзор, въпреки призива на БИПИ да се осигури състезателност в процедурата като се номинират повече от един кандидат за позиция.

Тук следва да се отбележи опитът на БИПИ да инициира дискусия за ролята на Висшия съдебен съвет за независимостта на съдебната власт, на която да даде възможност за представяне на кандидатите за членове на ВСС от квотата на Народното събрание пред граждански и професионални организации и да открие трибуна за професионално и обективно обсъждане на актуалните проблеми в съдебната власт. Дискусията се проведе през месец юли 2017 г., като нейната цел беше, без да допълва или дублира изслушванията по процедура в Народното събрание, да стане платформа за професионален и независим дебат с акцент върху темата за независимостта. На поканата се отзоваха само трима от номинираните за членове на ВСС /номинирани от част от опозицията в НС/. Сред присъстващите и участващи в своеобразното публично изслушване имаше магистрати, експерти от гражданския сектор и професионални организации, членове на тогавашния състав на ВСС и журналисти. Независимо от очевидното нежелание на останалата част от парламентарно представените политически сили да приканят своите номинирани да участват в подобно изслушване, на него бяха поставени важните за развитието на съдебната реформа въпроси, а именно – независимост на съда, отчетност на прокуратурата, по-добро администриране на системата, реално справяне с неравномерната натовареност и др.

Публичните представяния съдържат общодостъпна информация за кандидатите, която се извлича от публични източници. При съставянето на профилите извличаме и информация от декларациите по чл.12, т. 2 във връзка с чл. 14 от вече отменения Закон за предотвратяване и установяване на конфликт на интереси. които се подават пред органа по назначаване. Тези декларации съдържат информация дали и къде държавният служител, преди назначаването си, е участвал в търговски дружества, неправителствени организации, кооперации и дали е развивал дейност като едноличен търговец. Отделно от това се декларират задължения над 5 000 лв., както и дали държавният служител има договори с лица в областта на дейността, с която се занимават, или някакъв частен интерес. Отмененият закон съдържаше и изискване държавните органи да поддържат регистър на тези декларации и да ги публикуват при спазване Закона за защита на личните данни (чл.17, чл. 18 от ЗПУКИ - отменен)

Досегашният ни опит показва, че съществува различна практика: някои институции публикуват самия регистър на подалите декларации, без самите декларации; други публикуват декларациите, а трети – не публикуват нито списъка на подалите, нито декларациите. Досега Народното събрание също не е изисквало и не е разглеждало тези декларации, когато извършва избор на кандидати за различни позиции. Тъй като има случаи, при които кандидатите не за заемали публични позиции към момента на избор, от БИПИ многократно сме предлагали на парламентарните комисии по избор да изготвят нарочна декларация за имущество и интереси, която кандидатите да попълват преди избора си.

Стратегическо водене на дела

В хода на процедурите за избор на председател на Комисията за защита на конкуренцията и на управител на Националния осигурителен институт поискахме декларациите за конфликт на интереси съответно на Юлия Ненкова, избрана за председател на 29.06.2016 г., и на Ивайло Иванов, избран за управител на 19.09.2017 г. Те бяха изискани по реда на Закона за достъп до обществена информация, съответно от Кмета на Столична община, тъй като г-жа Ненкова заемаше длъжност заместник-кмет, преди да бъде избрана за председател на КЗК и от Агенцията за социално подпомагане, на която господин Иванов е бил изпълнителен директор, преди да бъде избран за управител на НОИ. Получихме изрични откази и от двете места. Интересен за отбелязване е фактът, че мотивът за отказ на Кмета на СО е основният смисъл на търсене на информация, а именно: „информация, свързана с обществения живот на Република България и даваща възможност гражданите да си съставят собствено мнение относно дейността на задължените по закона субекти."

Водени от мисията ни за обществена прозрачност и институционална отговорност като елементи на доброто управление, важни за всяко консолидирано демократично общество, обжалвахме отказите, с които поискахме от съда да отмени и двата отказа, с което да ни бъдат предоставени декларациите на Юлия Ненкова и Ивайло Иванов.

С решение 6822 от 2016 г. на АССГ е отменен отказът на Кмета на Кмета на Столична община да предостави декларацията за конфликт на интереси на Юлия Ненкова. Решението на АССГ е обжалвано, като делото пред ВАС беше насрочено за март месец 2018 г. (неоправдано дълъг срок за дела по ЗДОИ, което е една от причините граждани да се отказват да водя такива дела).

Особено внимание трябва да се отдели на процедурата по избор на 11 членове на Висшия съдебен съвет от парламентарната квота. Самата процедура погази предвидените в Закона за съдебната власт срокове и на практика беше закъсняла с 1 месец. БИПИ направи анализ на начина, по който народните представители номинираха кандидатите. Законът за съдебната власт в чл. 19, ал. 3 изрично сочи, че предложенията за членове на ВСС, избирани от Народното събрание, се правят от народните представители по колегии не по-късно от два месеца преди произвеждането на избора пред комисията и към тях се прилагат подробни писмени мотиви за професионалните и нравствените качества на кандидатите, включително и изразени становища от професионални, академични и други организации.

Мотивите следва да застъпват ясни аргументи защо се издига даден кандидат – тоест, колко е конкурентен на фона на останалите. При висока демократична култура мотивите не се възприемат като формалност – те осветляват отговорността и уважението от страна на номиниращия към номинирания. Както неведнъж сме отбелязвали, около кандидатите е важно да има не политически консенсус (или поне не безсрамно явен), а обективност и избор, основан на техните качества. Толкова е просто и пак не се получава.

В инфографиката сме предложили кратък обзор на мотивите на представителите на различни парламентарни групи. Всички 18 кандидати са номинирани с общо 1564 думи.

Проведеното на 7 септември изслушване на 18 кандидати за членове на ВСС от парламентарната квота демонстрира публичност, донякъде прозрачност, не и отчетност. То, за съжаление, не даде шанс на доверието в съдебната власт. По процедура депутатите могат да задават или не както свои, така и въпроси, предварително постъпили от юридически лица с нестопанска цел, регистрирани за осъществяване на обществеполезна дейност, висши училища и научни организации. Въпросите са ориентир за това какво вълнува обществото; за това по кои теми хората желаят да получат информация от първо лице за съдебната власт. Те могат само да допринесат за по-качествен и задълбочен дебат, давайки външния поглед по темата. Бламирането по такъв начин на предвидена възможност в правилата ги обезсмисля по дух и показва явна ненавист към гражданския сектор. Неправителствени организации зададоха над 20 въпроса към кандидатите. Те касаят централни теми за функционирането на съдебната власт, от която в най-голяма степен зависи усещането за справедливост в обществото (все пак постоянно се говори за критично ниското доверие в съдебната система). Въпроси от типа дали смятат, че има предварителна договорка на принципа 4:3:2:2 според големината на представените в парламента партии, какво мислят за политическо-партийната квота във ВСС и как си представят програмното бюджетиране на съдебната власт. След плах опит на депутат от опозицията да призове кандидатите да отговарят на питанията на граждани, съдия с 37-годишен стаж в системата, бе грубо прекъсната от председателя на Комисията по правни въпроси, който с подчертана неприязън отбеляза, че въпросите на гражданските организации не са задавани официално (т.е. от депутатите по време на самото изслушване) и че кандидатите не трябва да отговарят на тях. Типичен пример за „огъване" на процедурните правила в удобната посока и дълбоко

неразбиране на механизмите за взаимодействие между граждански сектор и парламент в случая, който бе отбелязан и в доклада относно напредъка на България по механизма за сътрудничество и проверка от м. ноември 2017 г. Там изрично се казва, че "Конкретна критика бе отправена относно обстоятелството, че при проведеното по-рано публичното изслушване в Комисията по правни въпроси не е било предоставено време за разглеждането на съществени въпроси, повдигнати от гражданското общество, въпреки че тези въпроси са били получени и до тях е бил предоставен обществен достъп на уебсайта на Народното събрание"[1]. Съпътстван от институционален абсурд, при който Министерство на правосъдието вече беше отчело за пред Европейската комисия процедурата като публична, преди тя дори да е завършила.

4. Удовлетвореност на гражданите от съдебните услуги

През 2017 г. БИПИ започна изпълнението на проект насочен към изследване на удовлетвореността на гражданите от предоставяните от съда услуги. Изследването ще се изготви и проведе по поръчка на Съюза на съдиите в България в рамките на техен проект „Съдът в общността и гражданското образование. Ролята на ССБ“ . За целта, през 2017 г. БИПИ направи преглед на достъпните източници на информация относно извършването на подобна оценка на работата на съда/съдиите в други държави; организира и фасилитира фокус-група, в която магистрати обсъдиха въпросите и темите, които да се включат в методологията на изследването; разработи методология и въпросник за провеждане на изследването. Същинското тестване на методологията и въпросника в пилотни съдилища ще се осъществи през 2018 г.

5. „Справяне с овладяната държава чрез образование - нов прочит на старите методи“

В началото на м. ноември 2017 г. БИПИ започна изпълнението на 18-месечен проект „Справяне с овладяната държава чрез образование - нов прочит на старите методи“, финансиран от Инициатива за Европа на Отворено общество (Open Society Initiative for Europe) в рамките на програмата за противодействие на овладяната държава.

Проектът си поставя няколко цели. На първо място, чрез изпълнението му се цели подготвяне на бъдеща благотворна среда за обществен активизъм чрез стимулиране на активно и изискващо отношение към държавата и местната власт от страна на младите хора и по-специално – учениците. Подрастващото поколение в България не остава подминато от тенденцията на безразличие и пасивност към случващото се в социален и политически план в страната. Това положение в дългосрочен план обаче се превръща в политически нихилизъм и социална пасивност. Те от своя страна създават подходяща среда за

[1] Вж. стр. 4 на https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/comm-2017-750_bg.pdf

овладяване на държавата. Незаинтересоваността на гражданите води до отслабване на институциите и впоследствие употребяването им от различни фактори в свой политически и икономически интерес и най-често във вреда на обществения такъв.

На второ място, проектът си поставя за цел да овласти местните общности в отдалечените области на страната и изолираните части от населените места, населявани предимно от роми. Жителите на тези области са особено уязвими поради слабото познаване на правата и задълженията на гражданите и начина на действие на държавната администрация. Към това се добавя и отражението на социално-политическата обстановка в страната в последните години, която особено остро се усеща именно по тези места и се изразява в обезлюдяване, обедняване, липса на работни места, липса на перспективи за развитие, оттегляне на държавата. Това излага местните жители на произвол от страна на престъпни групи и ги превръща в чести жертви на мрежи за разпространение на наркотици, трафик на хора, трудова и сексуална експлоатация и др. За да овласти хората, проектът ще се опита да намали пропастта между граждани и институции, като посочи на гражданите случаи, в които могат да търсят и изискват съдействие от държавните органи, и инструментите за това.

На трето място, проектът има за цел да подсили съществуващи партньорства между участващите в изпълнението му организации (Асоциация „Човешки права – стъпка по стъпка“, гр. Варна, и „Отворени пространства“, гр. Пловдив), както и да привлече нови съмишленици.

Изпълнението на проекта „Справяне с овладяната държава чрез образование - нов прочит на старите методи“ намира място в сложния контекст на българската социална и политическа среда. Двадесет и седем години след демократичните промени в страната обществото все още е изправено пред предизвикателствата за установяване на върховенство на правото. Изминалото време, неоправданите очаквания, икономическите затруднения и липсата на политическа алтернатива водят до липса на вяра, че положителните промени са възможни, и до налагане на инерция сред гражданите. Според проучване на общественото мнение и анализ, публикуван през 2016 г., основните проблеми, пред които е изправена страната в момента, са бедност, безработица, липса на добро управление и корупция. Разминаването между приоритетите на гражданите и приоритетите на правителството е важен симптом за развиваща се криза, при която хората не разглеждат демократичното управление като ценност само по себе си и са склонни да жертват своите свободи срещу популистки обещания за повече сигурност.

Всичко посочено прави гражданите апатични и пасивни и лишава страната от двигателя, който може да бъде активното гражданско общество. Тази незаинтересованост, от друга страна, бива подкрепена от отчуждението на институциите, които не полагат никакви усилия да овластят гражданите с базисни познания за правата им и начините за тяхното упражняване и защита. Начините за постигане на горните цели БИПИ вижда в образованието и по-специално гражданското образование в училище силен инструмент за овластяване на гражданите от най-ранна възраст чрез запознаване с основните понятия за

държавата и правото, институциите и отговорностите, които те имат към обществото. Насочени както към учениците в основното училище, така и към техните родители и представители на общността, чрез дейностите в проекта се стремим да провокираме активност, самосъзнание, но и отговорност.

Така например, ще бъдат създадени три късометражни анимационни филма, които ще адаптират и представят на разбираем за ученици в основния курс на образование език основни понятия като: държава; конституция; държавни/общински органи; съд; полиция; човешки права. Предвижда се тези анимации да бъдат представени пилотно в пет училища в страната. Те ще бъдат последвани от разговори с децата върху видяното. През изминалата 2017 г. започна подготовката на анимационните филмчета, като под ръководството на психолог бе проведена фокус група с ученици между 4 и 7 клас. Чрез нея бяха проследени разсъжденията и познаването на децата за основни понятия като държава, закони, граждани, права и задължения. През 2018 г. предстои изготвяне на сценариите и изработката на самите анимации, както и прожектирането им в няколко училища в страната. Проектът се ползва с подкрепата на Министерство на образованието и науката и се изпълнява от БИПИ в общините Пловдив, Варна и Алфатар с помощта на партньорски организации на място.

6. „Значението на фундаменталните дисциплини в юридическото образование – ценностни измерения в юридическото образование“

През 2017 г. БИПИ проведе изследване на тема „Значението на фундаменталните дисциплини в юридическото образование. Ценностни измерения в юридическото образование“. Неговата цел бе да обърне внимание на значението на фундаменталните дисциплини и тяхната роля като инструмент за реформата на юридическото образование в България, както и да проследи състоянието на преподаването на правна етика в юридическите факултети в страната.

Изследването започна през м. април 2017 г. и продължи и през следващата година. В обхвата му попадат следните дисциплини: История на българската държава и право, Римско частно право, Обща теория на правото, Философия на правото и Социология на правото. Използваните изследователски методи са интервюта с преподаватели по петте изследвани дисциплини, стандартизирана анкета сред студенти в специалността „Право“ в страната, анализ на задължителната и препоръчителна литература, включена в учебните програми на всяка дисциплина в различните висши учебни заведения, преглед и сравнителен анализ на техническите параметри на всяка от разглежданите дисциплини (статут, хорариум, предпочитани методи за изпитване), както и сравнителен анализ. Бяха интервюирани 21 преподаватели, анкетирани 200 студенти, прегледани 63 издания с учебна литература по изследваните дисциплини.

Проучването обхвана 5 групи въпроси – академичен профил на преподавателите (кариерно развитие, участие в проекти, текущи академични интереси и др.), учебно съдържание и прилагани методи в учебния

и изпитен процес, отношение на студенти към изследваните дисциплини и на преподавателите към студентите, преподаване на етика в рамките на юридическото образование (състояние и перспективи за обособяването ѝ като отделен предмет), въпроси, свързани с нормативната база на юридическото образование и проблемите които тя създава, както и решенията, които предлага.

Резултатите от изследването ще бъдат представени през следващата година на публично събитие в София, на което ще вземат участие преподаватели от юридическите факултети, представители на Министерство на правосъдието и други заинтересувани лица. Предстои и издаване и разпространение на изследването.

7. Когнитивно изследване съгласно Индекса на ранното детско развитие

Проектът бе изпълнен от БИПИ съвместно със социологическа агенция „Глобал Метрикс“ с финансовата подкрепа на УНИЦЕФ. Той включваше рекрутиране на участници на различна възраст и с различно образование, с които да се тестват въпросници за установяване на ранното детско развитие при деца на възраст между 3 и 5 години. Участниците бяха майки на деца в тази възраст, с различен социален и демографски статус, в това число роми, малолетни майки, майки, чиито деца са с увреждания, майки, отпаднали от училище и др. С рекрутираните майки бяха проведени когнитивни интервюта (в рамките на около час и половина), които имаха за цел да се установи разбирането на въпросника и разбирането на специфични умения и състояния, които въпросникът измерва. След приключване на интервютата бяха подготвени доклади за всяко интервю, в които бяха отразени дадените отговори и реакции на майките, възникнали въпроси, разбирания на специфичните умения и пр. Преди старта на проекта, екипът премина обучение, което се проведе от експерти по измервания от Рисърч Триангъл Институт, Съединените американски щати (Research Triangle Institute, USA). В процесът на работа екипът на изпълнение следваше строго протокола на работа и инструкциите по изпълнение на дейността.